

De gemiddelde woonlasten in Friesland bedragen voor een eenpersoonshuishouden € 611 en voor een meerpersoonshuishouden € 698. De woonlasten in Harlingen bedragen € 559 en € 612 waarmee respectievelijk een ongewijzigde 6e en een 2e plaats (2016 = 1e) wordt ingenomen van de 24 Friese gemeenten.

Voor een nader inzicht in de ontwikkeling van de woonlasten meerpersoonshuishoudens gedurende de periode 2016 tot en met 2021 wordt verwezen naar het onderdeel financiële kengetallen van paragraaf B. Weerstandsvermogen en risicobeheersing (Belastingcapaciteit: woonlasten meerpersoonshuishouden).

B. WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOBEBEERSING

Algemeen

De gemeente wil op een gestructureerde wijze risico's beheersen en eventuele risico's bewust nemen. Om die reden is het van belang om inzicht te hebben in eventuele grote financiële tegenvallers die bij de risico's horen en de beschikbare weerstandscapaciteit om deze risico's op te vangen.

Conform het Besluit Begroting en Verantwoording komt in deze paragraaf de volgende informatie aan de orde:

- Het beleid inzake weerstandscapaciteit en de risico's .
- Inventarisatie van de risico's .
- Inventarisatie van de weerstandscapaciteit .
- Confrontatie risico's met beschikbaar weerstandsvermogen.

Beleid inzake weerstandscapaciteit en de risico's

Het beleid is vastgelegd in de Nota weerstandsvermogen en risicobeheersing 2015 welke in de raadsvergadering van 1 juli 2015 is vastgesteld.

Begrippen

In deze paragraaf zijn de volgende begrippen gedefinieerd:

Begrip	Toelichting
Weerstandscapaciteit	Dit is het geheel van middelen en mogelijkheden om niet begrote, onvoorziene en (mogelijk) substantiële kosten te dekken.
Risico's	Risico's zijn al die gebeurtenissen die het realiseren van organisatie-doelstellingen in de weg staan. De risico's die relevant zijn voor het weerstandsvermogen zijn die risico's die niet op een andere manier zijn te ondervangen en die een financieel nadelig gevolg kunnen hebben.
Weerstandsvermogen	Dit is de mate waarin onverwachte financiële tegenvallers kunnen worden opgevangen. Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de beschikbare weerstandscapaciteit gedeeld door de benodigde weerstandscapaciteit.
Risicomanagement	Het identificeren en kwantificeren van risico's en het bepalen van activiteiten die de kans van optreden van de risico's en/of de gevolgen van de risico's beheersbaar houdt.
Beheersmaatregelen	Het stelsel van maatregelen en procedures die worden genomen om de onderkende risico's te ondervangen dan wel om de opkomende risico's te signaleren en het effect hiervan te beperken.

Cyclische aanpak

Risicomanagement is een systematisch en regelmatig terugkerend proces om risico's te identificeren, te analyseren en te beoordelen en op basis hiervan maatregelen te nemen en te evalueren. Het is een in hoge mate gestandaardiseerd proces dat de volgende stappen kent:

Fase	Activiteiten
Stap 1: Identificeren	In deze fase worden alle potentiële risico's geïnventariseerd. Van belang is een brede en gestructureerde benadering waarmee zoveel mogelijk risico's in beeld kunnen worden gebracht. Het volledig en eenduidig in kaart brengen van de betrokken risico's is van groot belang voor de verdere fasen.
Stap 2: Analyseren en beoordelen	Na het in kaart brengen van de risico's kunnen deze geanalyseerd worden. De analyse bestaat uit een inschatting van de kans dat een gebeurtenis optreedt, waarbij tevens wordt aangegeven wat de gevolgen van het optreden van het risico kunnen zijn. In deze processtap worden de risico's gekwantificeerd. De basis voor de risicoweging of kwantificering is de "kans maal gevolg" methodiek. Deze systematiek wordt bij hoofdstuk 3 nader toegelicht.
Stap 3: Maatregelen nemen	Wanneer risico's worden onderkend, zijn een aantal oplossingen mogelijk. Voor elk risico moet een keuze gemaakt worden uit de volgende vier maatregelen: vermijden, verminderen, overdragen of accepteren.
Stap 4: Bewaken / monitoren	Het doel van continue monitoring is om tijdig (wijzigingen in) risico's te signaleren, adequate maatregelen te kunnen treffen en waar nodig bij te sturen. Hoe eerder een (wijziging in een) risico wordt gesignaleerd, hoe beter de gevolgen te beheersen zijn. Er wordt zo veel mogelijk aangesloten op de bestaande planning & control cyclus.

Inventarisatie van de risico's

Hieronder worden de risico's genoemd en toegelicht die tot het moment van aanbieden van de begroting bekend zijn.

Om de risico's te kwantificeren wordt de "kans maal gevolg" methodiek toegepast. Het gevolg is de schade als het risico zich daadwerkelijk voordoet. Voor het gevolg wordt een niet begroot geldbedrag genoemd en onderbouwd. De kans is de waarschijnlijkheid, uitgedrukt in een percentage, dat het risico zich daadwerkelijk voor kan doen.

De kans vermenigvuldigd met het gevolg geeft het risicobedrag weer dat in de risico-inventarisaties (van begroting en jaarrekening) wordt opgenomen.

Voor het inschatten van de kans wordt het volgende uitgangspunt gehanteerd:

Aantal keren dat een risico zich naar verwachting voordoet	Kans
< 1 x per 10 jaar	10%
1 x per 5 – 10 jaar	30%
1 x per 2 – 5 jaar	50%
1 x per 1 – 2 jaar	70%
1 x per jaar of >	90%

nr	Risico	Omschrijving risico	Beheersmaatregel	Kans	Geldgevolg	Fin effect structureel	Fin effect incidenteel
1	Wachtgeld wethouders	Wethouders hebben na beëindiging van het wethouderschap recht op wachtgeld. Op het moment van beëindiging wordt dit recht berekend en wordt ten laste van het rekeningresultaat een dotatie aan de voorziening gedaan. Risico betreft het ontoereikend zijn van het rekeningsaldo om deze dotatie te kunnen doen.	Jaarlijkse actualisatie wachtgeldverplichting. Een eerste inschatting voor de huidige wethouders is 180.000 euro per jaar. Dit bedrag wordt als financieel effect meegenomen voor een juiste weergave van het weerstandsvermogen.	50%	720.000		360.000
2	Pensioenen wethouders	De gemeente is zelf verantwoordelijk voor de betaling van de wethouders pensioenen. Jaarlijks wordt aan de hand van een actuariële berekening de toekomstige pensioenverplichting berekend. Op basis hiervan wordt de dotatie aan de voorziening bepaald. De dotatie wordt ten laste van het rekeningresultaat gebracht. Risico betreft het ontoereikend zijn van het rekeningsaldo om deze dotatie te kunnen doen.	Jaarlijkse actualisatie van pensioenverplichting. Eerste inschatting dotatie voorziening is 120.000 euro per jaar. Dit bedrag wordt als financieel effect meegenomen voor een juiste weergave van het weerstandsvermogen.	50%	480.000		240.000
3	Te weinig invloed als kleine gemeente op begroting en plannen van gemeenschappelijke regelingen / verbonden partijen	Doordat Harlingen slechts een beperkt stemrecht heeft, heeft zij weinig tot geen invloed op majeure ontwikkelingen. Hierbij is het van belang dat Harlingen zich sterk profileert in de verschillende Algemene en Dagelijkse Besturen (AB en DB).	Tijdig reageren op begrotingen van gemeenschappelijke regelingen. Indien mogelijk / noodzakelijk, gezamenlijk optreden met andere Friese gemeenten.	30%	1.000.000		300.000
4	Rampen	Risico dat op grondgebied van Harlingen zich een ramp voordoet.	Verzekeringen en adequate crisisbeheersing organisatie, waardoor gevolgen beperkt kunnen worden.	10%	1.000.000		100.000

5	Strategisch vastgoed	Het grootste gedeelte van de grondexploitaties zijn afgesloten. Of de verwacht verliezen zijn voorzien. Er is nog sprake van één grondexploitatie binnen de gemeente. Deze grondexploitatie is in handen van een derde partij. Indien zich de situatie voordoet dat deze partij niet meer in staat is de gronden te exploiteren dan zal de gemeente de exploitatie overnemen. Het risico bestaat dat de gemeente wordt geconfronteerd met een verliesgevende exploitatie.	Jaarlijks wordt de grondexploitatie herrekend. Uit deze exploitatie blijkt wat de status is als de gemeente zelf de grond zou exploiteren. Voorlopig is er geen reden tot afboeken.	30%	1.000.000		300.000
6	Planschade	Vooraf zal op basis van inschatting moeten worden gezien wat de mogelijke planschade zou kunnen zijn. Deze schade dient dan verdisconteerd te worden in bv. de aankoop van de grond. Planschade blijft daardoor een financiële risicofactor.	Voor elke wijziging van een bestemmingsplan moet een inschatting van mogelijke planschade opgenomen worden. De gemeente Harlingen zal dit in de leges tot uitdrukking moeten brengen, zodat de kosten voor rekening van de initiatiefnemer blijven komen.	25%	100.000		25.000
7	Bodemverontreiniging	Bij herontwikkeling van binnenstedelijke locaties is er kans op bodemverontreiniging. In het buitengebied wordt de gemeente soms geconfronteerd met illegale stort. De kosten komen dan voor rekening van de gemeente.	Bodembeleid en bodemkwaliteitskaart moeten up-to-date zijn.	10%	100.000		10.000

8	Garantstellingen	De gemeente staat ultimo 2016 garant voor € 46 miljoen aan leningen. Het gaat hierbij om leningen in het kader van Sociale woningbouw. Het risico bestaat dat de gemeente alsnog de garantie moet betalen omdat de lenende partij niet kan voldoen aan de verplichtingen richting de geldverstrekker.	De gemeente is aangesloten bij Stichting Waarborgfonds. Deze stichting vangt eerst nog de klappen op voordat de gemeente moet betalen. Periodiek de financiële situatie beoordelen van de partijen waar de gemeente een garantie aan heeft verleend.	10%	1.000.000		100.000
9	Aansprakelijkheid	Burgers en/of bedrijven kunnen de gemeente aansprakelijk stellen wegens het bijvoorbeeld niet functioneren van riool (wateroverlast), werkzaamheden die (wel of niet) worden uitgevoerd door gemeentelijk personeel die overlast of schade veroorzaken, onvoldoende handhaven, onvoldoende onderhoud aan wegen, trottoirs, fietspaden etc. met schade als gevolg.	Adequate beheersmaatregelen en goede onderhoudsplannen. Adequaaf reageren op brieven, vragen en klachten van burgers en bedrijven. Aansprakelijkheidsverzekering.	30%	20.000	6.000	
10	Rechtmatigheid	Bij de uitvoer van taken in opdracht van andere overheden kan het zijn dat de gemeente die taken in het oordeel van de accountant niet rechtmatig uitvoert. Dat kan leiden tot het terugvorderen van een deel van de ontvangen gelden, terwijl terugvordering van de door de gemeente al uitgegeven middelen vaak lastig zal zijn. Dit betreft m.n. uitgaven in het kader van Sociale Zaken, Educatie.	Een goede verankering van rechtmatigheid in de organisatie en goede interne controle (monitoring) op de naleving.	10%	180.000	18.000	
11	Onderhoud (algemeen)	Ondanks dat er diverse beheerplannen worden gemaakt kan de gemeente zich gesteld zien voor onverwachte onderhoudskosten.	Tijdige actualisatie beheerplannen.	10%	300.000	30.000	

12	Onderhanden projecten	Bij de onderhanden projecten loopt de gemeente het risico dat budgetten worden overschreden door onvoorziene zaken.	Periodiek wordt er gerapporteerd over de stand van zaken van de projecten. Er wordt gerapporteerd over de voortgang van de bestedingen en de toereikendheid van het budget. Door dit tijdig in beeld te brengen kan er op tijd worden ingegrepen.	30%	650.000		195.000
13	Westergo CV/BV	<p>De gemeente Harlingen is aandeelhouder van de ontwikkelingsmaatschappij CV/BV Westergo. De ontwikkelingsmaatschappij is opgericht om de nieuwe industriehaven te ontwikkelen en de gronden te verkopen. In januari 2015 is besloten om de ontwikkelingsmaatschappij te herstructureren en voort te zetten met twee aandeelhouders, te weten BNG Gebiedsontwikkeling B.V. en de gemeente Harlingen, ieder voor 50%. De gemeente Harlingen stelt zich borg voor het benodigde vreemd vermogen (maximaal 6 mln). BNG Gebiedsontwikkeling geeft een contragarantie van 50% aan de gemeente Harlingen.</p> <p>Indien de verwachtingen niet uitkomen kan de garantie worden aangesproken. Daarnaast zal in geval van faillissement de openstaande vorderingen moet worden afgeboekt.</p>	De kapitaalstortingen voorzien. De garantie is niet voorzien.	10%	1.000.000		100.000

14	Oninbare vorderingen	Naar aanleiding van strak invorderingsbeleid en een grondige opschoningsactie een is de eventuele oninbaarheid van debiteurenvorderingen goed in beeld. Er vindt regelmatig een analyse op de inbaarheid van de debiteuren vorderingen plaats en dit wordt getoetst aan de hiervoor beschikbare middelen in de voorziening.	Door een strakke invorderings-procedure te volgen en de debiteurenpositie continue te monitoren wordt het risico op oninbaarheid kleiner	30%	100.000		30.000
15	Bodemdaling	Binnen de gemeente Harlingen is er sprake van zoutwinning uit de bodem. Er is sprake van bodemdaling. Tot nu toe heeft dit voor de gemeente Harlingen geen gevolgen gehad. Op lange termijn zijn de gevolgen niet bekend. Het risico is in eerste instantie laag en de financiële gevolgen nihil.	De gemeente wordt geïnformeerd door de betreffende producten over de stand van zaken. Het zoutwinningsbedrijf is aansprakelijk voor eventuele schade etc.				p.m.
16	N31	De nieuwe snelweg door Harlingen zit in de afrondende fase. De gemeente Harlingen levert een financiële bijdrage aan dit project. Hier is inmiddels een voorziening voor getroffen. Het risico bestaat dat deze voorziening niet toereikend is als het budget wordt overgeschreden. Vooralsnog is het risico laag.	Het gereserveerde bedrag wordt contant gemaakt. Dit betekent dat er jaarlijks rente aan de voorziening wordt toegevoegd. Op deze manier zal het gereserveerde bedrag het gewenst niveau bereiken en toereikend zijn om de kosten te kunnen dekken. Tussentijds wordt de gemeente middels financiële rapportages op de hoogte gehouden. In 2018 volgt de definitieve afrekening.	10%	1.000.000		100.000

17	Vennootschapsbelasting voor overheidsorganisaties.	Sinds 1 januari 2016 bestaat de mogelijkheid dat de gemeente voor sommige onderdelen valt onder vpb wetgeving. Het risico op dit moment is dat de aangifte van de gemeente door de inspectie als onvoldoende wordt beoordeeld.	Alles is in het werk gesteld om de aangifte tijdig en juist in te dienen. De financiële risico's achten wij beperkt.			pm	
18	Juridische procedures	Jaarlijks worden diverse procedures door of tegen de gemeente gevoerd. De uitkomst en de omvang zijn in een aantal gevallen onzeker en deze procedures kunnen dan ook als een risico worden aangemerkt. Zolang ze nog lopen is het van belang om deze zaken niet openbaar te behandelen omdat de onderhandelingspositie tegenover derden daardoor mogelijk wordt geschaad. Bovendien kunnen er wettelijke belemmeringen aanwezig zijn welke openbare behandeling van zaken niet toestaan.	De raad wordt regelmatig geïnformeerd over lopende gerechtelijke procedures.				p.m.
		Totaal				54.000	1.860.000
						Structureel	Incidenteel

Inventarisatie van de weerstandscapaciteit

Structurele weerstandscapaciteit

De Financiële-verhoudingswet (Fvw) bepaalt dat de eigen inkomsten van een gemeente, wil zij in aanmerking komen voor een aanvullende uitkering op basis van artikel 12 Fvw, een bepaald redelijk peil moet hebben. De onroerende zaakbelastingen (OZB) alsmede de afvalstoffenheffing en rioolheffing maken onderdeel uit van het belastingpakket.

De toelatingseisen voor 2018 zijn als volgt:

Afvalstoffenheffing	100 % kostendekkend
Rioolheffing	100 % kostendekkend
OZB	normpercentage 0,1952 van de WOZ-waarde

Een eventuele onderdekking op de onderdelen afvalstoffenheffing en rioolheffing moet gecompenseerd worden door extra baten uit de OZB.

De onbenutte belastingcapaciteit wordt als volgt berekend:

Retributies	Lasten	Baten	Ruimte
Afvalstoffenheffing	1.559.000	1.559.000	0
Rioolheffing	1.560.000	1.560.000	0
Totaal	3.119.000	3.119.000	0

Het verschil tussen de fictieve opbrengsten bij maximale heffings- en belastingtarieven en de begrote opbrengsten is de onbenutte belastingcapaciteit. De berekening van de maximale belastingtarieven gebeurt op basis van het normtarief. Dit normtarief wordt door het Rijk vastgesteld. In de meicirculaire 2017 van het gemeentefonds is het normtarief voor 2018 opgenomen.

Voor 2018 is de uitkomst vastgesteld op 0,1952 % van de WOZ-waarde.

Opbrengstraming begroting	3.544.000
Berekening met normtarief (WOZ waarde 1.886.446.000)	3.682.000
Ruimte	138.000

Voor onvoorziene structurele uitgaven is jaarlijks een bedrag beschikbaar van € 30.000.

Aanwending van deze post kan alleen indien voldaan wordt aan al de 3 O's, te weten: onvoorzienbaar, onvermijdbaar en onuitstelbaar.

Incidentele weerstandscapaciteit

Algemene reserve (1 januari 2018)	5.000.000
Algemene investeringsreserve	2.348.000
Totaal reserves	7.348.000

De stille reserves zijn bewust niet meegenomen. Deze reserves zijn wel aanwezig binnen de gemeente Harlingen, voornamelijk in de waardering van het gemeentelijk vastgoed. Deze middelen zijn echter niet snel opneembaar en het is lastig in te schatten wat de hoogte van de reserve is. Om deze reden heeft de raad, met de vaststelling van de Nota weerstandsvermogen en risicobeheersing 2015, op 1 juli 2015 besloten dat deze reserves niet worden meegenomen bij de bepaling van de hoogte van de weerstandscapaciteit.

Confrontatie risico's met beschikbare weerstandscapaciteit.

	Structureel	Incidenteel
Geïnterpreteerde risico's	54.000	1.860.000
Beschikbare weerstandscapaciteit	138.000	7.348.000
Saldo (ruimte)	84.000	5.488.000

De ratio met betrekking tot de incidentele posten wordt als volgt berekend:

Beschikbare weerstandscapaciteit € 7,486 mln
 Benodigde weerstandscapaciteit = Ratio weerstandsvermogen= € 1,914mln = 3,9

De raad heeft aangegeven te streven naar voldoende weerstandscapaciteit. Een ratio van het weerstandsvermogen van tenminste 1,0 voldoet aan het criterium “voldoende”. Bij deze norm is de omvang van de gekwantificeerde risico’s in evenwicht met de beschikbare weerstandscapaciteit waarmee risico’s opgevangen kunnen worden. Indien de ratio daalt tot onder 1,0 dan wordt de gemeente kwetsbaarder. De gemeente beschikt dan niet meer over voldoende weerstandscapaciteit om de risico’s af te dekken.

Financiële kengetallen

Op 15 mei 2015 is een besluit tot wijziging van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten vastgesteld. Dit in verband met het opnemen van financiële kengetallen in de begroting en jaarrekening. De kengetallen dienen met ingang van de begroting 2016 en de jaarrekening 2015 te worden opgenomen. De kengetallen maken inzichtelijk over hoeveel financiële ruimte de gemeente beschikt om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken of opvangen. Ze geven zodoende inzicht in de financiële weerbaarheid en wendbaarheid.

Schuldquote

Omschrijving	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Netto schuldquote	33,63%	33,32%	26,04%	23,94%	21,98%	18,90%
Idem, gecorrigeerd voor verstrekte leningen	29,30%	28,63%	22,52%	20,46%	18,51%	15,45%

De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Omdat bij verstrekte leningen er onzekerheid kan bestaan of ze allemaal terug worden betaald wordt ook de netto schuldquote gecorrigeerd voor leningen bepaald. De netto schuldquote gecorrigeerd voor leningen is voor onze gemeente nauwelijks van belang omdat er maar een beperkt bedrag aan verstrekte leningen uitstaat, waarvan het merendeel voor hypothecaire geldleningen personeel.

De netto schuldquote voor 2018 bedraagt 26,04% en kan als normaal worden aangemerkt. Nu de realisatie van de verdiepte N31 eind 2017 is afgerond zal de jaren daarna de schuldenlast en daarmee ook de schuldquote afnemen. Rekening is gehouden met het eind 2017 aantrekken van een nieuwe geldlening van € 10 miljoen.

Ultimo 2017 was er voor een bedrag van € 18.450.000 aan leningen aangetrokken terwijl slechts voor € 1.877.000 aan geldleningen was verstrekt (waarvan € 1.240.000 aan hypothecaire geldleningen personeel).

Kengetal grondexploitatie

Omschrijving	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Kengetal grondexploitatie	5,53%	7,51%	7,49%	7,42%	7,38%	7,32%

Algemene normwaarden schuldquote	Schuldquote
Normaal	< 90%
Voorzichtigheid geboden	90% - 130%
Zeer hoge schuld	> 130%

De solvabiliteitsratio

Omschrijving	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Solvabiliteit	41,56%	30,41%	30,16%	32,38%	34,84%	36,95%

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Dit percentage geeft aan in hoeverre de activa (investeringen) zijn gefinancierd met eigen vermogen. Hoe hoger dit percentage hoe minder gefinancierd is met vreemd vermogen (leningen).

De afgelopen jaren is gebleken dat de grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van een gemeente. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. De accountant moet ieder jaar beoordelen of de gronden tegen een actuele waarde op de balans zijn opgenomen.

Algemene normwaarden solvabiliteit	Ratio
Weinig tot geen schuld	> 80%
Normaal	30% - 80%
Voorzichtigheid geboden	20% - 30%
Bezit zeer zwaar belast met schuld	0% - 20%

Als normaal wordt een ratio tussen de 30% en 80% beschouwd. Voorzichtigheid is geboden bij een ratio tussen de 20% en 30%.

De solvabiliteitsratio voor 2018 bedraagt 30,16% en kan als normaal worden beschouwd.

De ratio zal de komende jaren iets toenemen doordat naar verwachting de jaarlijkse afschrijvingen hoger zijn dan de voorgenomen investeringen (balanstotaal neemt hierdoor af). De vooruitzichten voor de middellange termijn zijn dan ook gunstig.

Algemene normwaarden grondexploitatie	Ratio
Weinig risico	< 20%
Voorzichtigheid geboden	20% - 35%
Hoog risico	> 35%

Het kengetal heeft nagenoeg uitsluitend betrekking op de grondexploitatie Ludinga. De rente wordt niet bijgeschreven op de boekwaarde maar wordt ten laste gebracht van de algemene middelen. Daar de gemeente de grondexploitatie ook nog eens niet zelf verricht, is het (financiële) risico nagenoeg nihil.

Structurele exploitatieruimte

Omschrijving	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Kengetal structurele exploitatieruimte	4,23%	0,05%	-0,26%	-0,07%	0,32%	0,25%

Dit kengetal is van belang om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte er is om de eigen lasten te kunnen dragen of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Bij incidentele lasten of baten gaat het om eenmalige zaken die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen.

Opgemerkt wordt dat de structurele ruimte die er in de begroting en meerjarenraming zit sinds 2016 met nieuw beleid wordt ingevuld. In geval de primitieve begroting een structureel tekort vertoont, dan zal in de begroting direct structurele ombuigings- en bezuinigingsmaatregelen worden verwerkt. Het kengetal zal zich dan ook altijd rond de 0% begeven.

Belastingcapaciteit: woonlasten meerpersoonshuishouden

Omschrijving	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Totale woonlasten gezin Harlingen	€ 602	€ 612	€ 613	€ 620	€ 627	€ 644
Gemiddelde woonlasten gezin Nederland	€ 716	€ 723	€ 723	€ 730	€ 738	€ 745
Woonlasten t.o.v. landelijk gemiddelde jaar ervoor	84,08%	84,65%	84,79%	84,93%	84,96%	86,44%

Conclusie: De lokale woonlasten liggen in Harlingen op een laag niveau. Omdat de rioolheffing en afvalstoffenheffing 100% kostendekkend zijn, beperkt de ruimte binnen de belastingcapaciteit zich tot de OZB.

De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het Coelo publiceert deze lasten ieder jaar in de Atlas van de lokale lasten. Onder de woonlasten worden verstaan de OZB, de rioolheffing en de reinigingsheffing voor een woning met een gemiddelde WOZ-waarde. Het kengetal belastingcapaciteit wordt berekend door de totale lokale woonlasten meerpersoonshuishouden in het begrotingsjaar te vergelijken met het landelijk gemiddelde in het jaar daarvoor.

Uit bovenstaand overzicht blijkt dat de Harlinger woonlasten zich in de jaren 2016 en 2017 afgerond circa 85% van de gemiddelde woonlasten in Nederland hebben bedragen. De jaren daarna wijzigt dit beeld naar verwachting niet. De bovengemiddelde lastenstijging in 2021 houdt verband met het wegvallen van de kortingen op afvalstoffenheffing (€ 5) en rioolheffing (€ 4). De voorzieningen waaruit deze kortingen worden gedekt zijn naar verwachting eind 2020 uitgeput.

Algemene conclusie financiële positie

Onze financiële positie op dit moment is goed te noemen terwijl de vooruitzichten voor de jaren daarna gunstig zijn. Dit vraagt voor de middellange termijn derhalve niet meer dan de gebruikelijke aandacht voor de financiële positie.

De structurele exploitatieruimte voor nu en toekomstige jaren is op dit moment geen aanleiding tot zorgen. Voor eventueel gewenste extra ruimte voor nieuw beleid zal op bestaand beleid moeten worden bezuinigd en/of zullen inkomsten moeten worden verhoogd.